

מסירות נפש לחנוך הילדים

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שָׁכֶם... וַיַּחֲנוּ אֶת פְּנֵי הָעִיר (לג, יח) בגמרא (שבת לג ע"ב) דרשו על פסוק זה: "ויחן את פני העיר - אמר רב: מטבע תיקן להם, ושמאל אמר: שווקים תיקן להם, ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם".

ותמוה, וכי בא יעקב אבינו לעסוק בטיפוח העיר שכם ואנשיה?!

המפרשים מבארים:

תיקן מטבע - בשכם השתמשו במטבע של עבודה זרה. בא יעקב אבינו ושינה את צורת המטבע, שלא תהיה עליה תמונת עבודה זרה.

תיקן מרחצאות - שיהיו מקוואות לגברים ומקוואות לנשים, לטבול בהם.

תיקן שווקים - כדי שיהיו בהם פירות טובים ומאכלים משובחים, ולא יתעסקו בגזל, וכדי שיראו דברים טובים וישבחו את הבורא יתברך.

שואל מרן החיד"א זיע"א: מה הועיל יעקב בתקנתו? וכי משום כך הפסיקו לעבוד עבודה זרה? האם הלכו כולם לשווקים?

אומר החיד"א דבר מבהיל: לא עשה זאת יעקב אבינו אלא בשביל בניו. בניו יבואו וירצו לטבול במקווה, ולכן הכין להם מראש מרחצאות. בניו עלולים ח"ו להתחבר לגזלנים, ולכן בנה שווקים. המטבעות בשכם עוברות מיד ליד, וחשש שמא יגיע מטבע עם עבודה זרה לידיים של בניו, ולכן הקדים תרופה למכה וייצר מטבעות ללא תמונת עבודה זרה.

*

אדם חייב לדאוג לבניו, ולעשות כל שביכולתו, ולמעלה מיכולתו, כדי לחנכם כראוי ללכת בדרך הישר. היו אצלי שני אדמו"רים, וישבו ודיברו. אחד מהם הוא דוד של האדמו"ר שלי, והשני הוא האדמו"ר מסטניסלב, מלונדון.

סיפר הדוד של האדמו"ר שלי סיפור מבהיל: הם היו גרים בצ'רנוביץ, שהיתה עיר מודרנית ברומניה. הרבה חנויות ומרכזים מסחריים, ובתי קפה שבשעה עשר בבוקר מלאים אנשים.

מה עשה אביו, רבי איתמר? - בנה חומות גדולות לביתו. לא כי פחד שמא יבואו גנבים או שודדים, אלא כי פחד שיחטאו ח"ו את בניו. הוא לא רצה שהם יראו מה קורה ברחוב. הביא מלמד הביתה, בנה מקווה בבית, והבנים לא יצאו מהבית. זה לא היה בכפייה, הוא הסביר להם על הסכנות האורבות בחוץ.

פעם אחת, כשהיה אחיו הגדול, האדמו"ר הצדיק רבי חיים מרדכי זיע"א, בן שתיים-עשרה, הוא יצא מהבית עם אביו לברית מילה, שבה שימש אביו כסנדק. הם נסעו בעגלה, מרחק נסיעה של חמש דקות מהבית. רק חמש דקות, והילד היה מזועזע. הוא ראה אנשים כל כך מגושמים ומלאי תאוות, שלא ידע אם הם בני אדם או חיות.

לא פלא, שמאבא כזה יוצאים בנים שכולם אדמו"רים, כולם צדיקים, כולם בעלי רוח הקודש. גם לא פלא, למרבה הצער, שמאבות של היום, שילדיהם מסתובבים ברחובות, יוצאים פושעים.

*

מסירות נפש לחינוך הבנים - זה היסוד והבסיס בעבודת ה'! "ואת עמלנו אלו הבנים". אדם עמל ועמל על קניינים גשמיים, אבל לא נשאר לו מזה כלום. לא ראיתי יהודי שחשבון הבנק התפוח שלו בא לומר עליו קדיש, או שרכב השרד שלו לומד משניות לעילוי נשמתו. רק הבנים והבנות ההולכים בדרך ה' הם קניין אמיתי, וזכותם עומדת לאדם לנצח בעולם הבא.

לרה"ק רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א היה תלמיד בן עלייה מופלג, שכולם התפעלו ממנו. כולם גם התפלאו, מאחר ואביו של אותו תלמיד קדוש היה איכר פשוט. איך מאדם פשוט כזה יוצא בן גדול כזה? אמר להם הנועם אלימלך הקדוש: אם אתם תבכו כל יום בתפילה, כשתבקשו לזכות לבן צדיק וקדוש, ותתעלפו מרוב הבכי בכל יום, גם אתם תוכלו לזכות לבן כזה. האם אתה התעלפת פעם מתוך בכי על יראת שמיים של הבן שלך? האם אמרת פעם: 'אני מוכן לוותר על כל מה שיש לי, ואפילו למות, ובלבד שבני ילך בדרך התורה והמצוות'? מאבא, שיראת השמיים של עצמו ושל הבנים שלו חשובה לו יותר מהכל - יוצאים בנים צדיקים וקדושים. מרב שמוכן למות בכדי שכל תלמיד שלו יהיה עבד ה', יוצאים תלמידים יראי ה' שעושים נחת רוח לבורא יתברך. מי שמוסר את נפשו עבור חינוך הילדים והתלמידים זוכה לזכויות גדולות ועצומות, שהרי חינוך הילדים הוא מיסודות היהדות.

חֵידָה וְרֵאָה אֶת הַטּוֹב-ד

וּמִסְפָּרִים שֶׁפֶּאֶשֶׁר נִפְטָר בְּנוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁנִיאוֹר קוֹטְלֵר זצ"ל רָאשׁ יְשִׁיבַת לִיקוּוֹד, יָשַׁב רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה מִפֶּה הַלֵּם, שְׁבוּר וְרָצוֹן שֶׁכֵּן הַשָּׂאִיר בֶּן קָטָן וְאַלְמָנָה צְעִירָה, הָאֶסוֹן הָיָה כְּבֵד מְאֹד עַד שֶׁמָּאָן רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה לְקַבֵּל תַּנְחוּמִּים. וּבְאוֹתָם יָמִים הִגִּיעוּ גְדוּלֵי הָרַבָּנִים וְרָאשֵׁי הַיְּשִׁיבוֹת, טוֹבֵי הַמְּשָׁגִיחִים, אֲבָרְכִים וּבְנֵי תוֹרָה, צְשִׁירִים וְכָל עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָיָה נֶכֶד שֶׁעֲדִין רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה הַדְּגוּל לֹא מָצָא מְנוּחַ וּמְרָגוּעַ לְנַפְשׁוֹ.

וְהִנֵּה בָקָר אֶחָד הִגִּיעַ כ"ק הָאֲדָמוֹ"ר מִבְּלוֹז'וֹב הִרָה"צ רַבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁפִּירָא זצ"ל וַיֵּשֶׁב מוֹל רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה וּכְשֶׁרָאָה שֵׁשׁ בְּחֹדֶר קוֹל דְּמָמָה דְּקָה פָּנָה אֶל רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה וְאָמַר: "אֲנִי מְקַנָּא בָךְ", אָף רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה עֲדִין יָשַׁב כְּשֶׁרָאָהּ מֶרְכֶּן לְאַרְץ, וְלֹאֲחֵר דְּקָה שׁוּב פָּנָה הָאֲדָמוֹ"ר לְרָאשׁ הַיְּשִׁיבָה וְאָמַר בְּקוֹל חֲזָק יוֹתֵר: "רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה אֲנִי מְקַנָּא בָךְ", וְהַפֶּעַם רָאשׁ הַיְּשִׁיבָה הָרִים אֶת רֹאשׁוֹ, הִבִּיט בְּאֲדָמוֹ"ר בְּמִבּוֹכָה כְּאוֹמֵר: אֲנִי מִבִּין, בְּמָה יֵשׁ לְקַנָּא? פֶּתַח הָאֲדָמוֹ"ר אֶת פִּיו וְאָמַר: בַּת יְחִידָה הִיְתָה לִי, כְּלִילַת הַמַּעֲלוֹת, צְנוּעָה וּמְתוּקָה, וּבִיּוֹם בְּהִיר אֶחָד לָקַחוּ אוֹתָהּ הַנָּאצִּים ימ"ש וְשָׂרְפוּ אוֹתָהּ, לֶךְ לְפָחוֹת יֵשׁ קָבֵר לַעֲלוֹת בִּיּוֹם הַיָּאֲרָצִיט, יֵשׁ נֶכֶד לְגַדֵּל וְשִׂיאֵמֶר קָדִישׁ, יֵשׁ גַּם יוֹם זְכוּרָן עַד לְתַחֲתֵת הַמַּתִּים וְלִי אֵין כְּלוֹם מִכָּל זֶה, וְאִזּוּ פָּרְצוּ שְׁנֵיהֶם בְּבִכִּי יַחַד עִם כָּל אוֹתָם מְנַחֲמִים שֶׁיֵּשְׁבוּ שָׁם. לְאַחֵר הַשְּׁבָעָה הִתְקַשֶּׁר הַגֵּר"ש קוֹטְלֵר לְאֲדָמוֹ"ר מִבְּלוֹז'וֹב וְאָמַר לוֹ: תוֹרָה שְׁבָאָתָה, הַחֲיִתָּנִי, מָצָאתִי בְּזִכּוּתָךְ מְנוּחַ לְנַפְשִׁי.

וּמַעֲתָה נִבּוֹא חֲשָׁבוֹן כְּמָה תוֹדוֹת, שְׁבַח וְתִהְלָה עָלֵינוּ לְשַׁבַּח אֶת בּוֹרְאָנוּ עַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלְאוֹת וְהַחֲסָדִים אֲשֶׁר נִשְׁפָּעִים עָלֵינוּ הֵן בְּגִלּוּי וְהֵן בְּסִתּוֹ, אִיךְ יוֹכֵל אָדָם לְהִתְלוֹנֵן כְּאֲשֶׁר בְּתֵי הַחוּלִים מְלֵאִים בְּחוּלִים מִיִּסְרִים? אִיזוֹ מְשִׁמְעוֹת יֵשׁ לְקִשְׁיִים בְּפִרְנֶסָה כְּאֲשֶׁר תִּהְלֹת לְהַשִּׁי"ת אֲנוּ בְּרִיאִים בְּגוֹפָנוּ וּבְנַפְשָׁנוּ? מַדּוּעַ לְהִתְלוֹנֵן עַל הַקִּשִּׁי בְּגִדּוֹל הַיְּלָדִים כְּאֲשֶׁר בְּבִתִּים רַבִּים מִתִּסְפָּרִים זוּגוֹת מִהַשְׁקֵט שְׁבָבִיתָם וּמִהִיסוּרִים שֶׁהֵם עוֹבְרִים כְּדִי לְזַכּוֹת וְלוֹ לִילָד אֶחָד? מַדּוּעַ לְחִיּוֹת כָּל הַזְּמַן בְּמֶרְמוֹר וּבַעֲצָבוֹת, בְּתִלוּנוֹת רַבּוֹת עַל מָה שֶׁאֵין? הֲאֵם עֲשִׂינוּ רְשִׁמָּה לְרֹאוֹת מָה בֶּן יֵשׁ? וּמָה בֶּן קִבְּלָנוּ?

כְּבֵר אָמַר הִרָה"ק רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב זיע"א (שִׁיחַ שְׂרָפִי קֹדֶשׁ ח"ב) שֶׁכְּאֲשֶׁר שׁוֹאֲלִים אֶת הָאָדָם מָה שְׁלוֹמָךְ וְהוּא עוֹנָה: רַע, גְּרוּעַ סוֹחָכִים... אִזּוֹ בְּאוֹתוֹ רָגַע אוֹמְרִים בְּשִׁמְיָם: אֵתָה אוֹמֵר רַע? נִרְאָה לָךְ אִם בֶּן מָהוּ רַע! אָף כְּאֲשֶׁר הוּא עוֹנָה: טוֹב, חֲסָדִי שְׁמִים, מְצִין, אֵין יוֹתֵר טוֹב מִזֶּה. אִזּוֹ אוֹמְרִים בְּשִׁמְיָם: לָזֶה אֵתָה קוֹרָא טוֹב? נִרְאָה לָךְ אִם בֶּן מָהוּ טוֹב! וְכְּאֲשֶׁר נִתְרַגֵּל לְחִיָּךְ וְלְרֹאוֹת אֶת הַטּוֹב וְגַם לְהַגְדִּיל אוֹתוֹ לְמִרוֹת שֵׁשׁ רַע... אִזּוֹ נִזְכָּה שֶׁהַשִּׁי"ת יִיטִיב לָנוּ בְּגִלּוּי וְאָף טוֹב וְחֲסֵד יִרְדְּפוּנוּ כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזָרֵנוּ לְרֹאוֹת חֲסָדִים גְּלוּיִים וַיְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת וְשִׁמְרָה עֲלִינוֹהָ וְלְרֹאוֹת בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם בְּבִנְיַת בֵּית מִקְדָּשָׁנוּ וְתַפְאֲרָתָנוּ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל, אָמֵן.